

**Міністерство освіти і науки України
Луцький національний технічний університет**

ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Методичні вказівки до виконання самостійної роботи
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньої програми «Міжнародні економічні відносини»
галузі знань 29 Міжнародні відносини
спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини
денної та заочної форм навчання

Луцьк 2026

УДК 001.89(07)
О 75

Електронна копія друкованого видання передана для внесення в репозитарій ЛНТУ

Директор бібліотеки _____ Н.П. Поліщук

Рекомендовано до видання вченою радою факультету бізнесу та права ЛНТУ, протокол № _____ від « _____ » _____ 2026 року

Голова вченої ради факультету бізнесу та права _____ Л.Л. Ковальська

Розглянуто і схвалено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин ЛНТУ, протокол № _____ від « _____ » _____ 2026 року

Завідувач кафедри міжнародних економічних відносин _____ О.В. Баула

Укладач: _____ О.В. Баула, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин ЛНТУ

Рецензент: _____ О.М. Лютак, доктор економічних наук, професор, професор кафедри міжнародних економічних відносин ЛНТУ

Відповідальний

за випуск: _____ О.В. Баула, кандидат економічних наук, доцент, завідувач кафедри міжнародних економічних відносин ЛНТУ

Організація наукових досліджень [Текст]: Методичні вказівки до виконання самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми «Міжнародні економічні відносини» галузі знань 29 Міжнародні відносини спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини денної та заочної форм навчання/ уклад. О.В. Баула. Луцьк: ЛНТУ, 2026. 37 с.

Видання містить матеріали, що можуть бути використані викладачами та студентами для поглибленого вивчення даного курсу та підвищення загального рівня економічних знань.

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ	4
ЗАВДАННЯ НА САМОСТІЙНУ РОБОТУ	5
<u>Змістовий модуль 1. Методологічні основи наукового пізнання</u>	5
Тема 1. Наука як система знань	5
Тема 2. Теоретичні засади наукового дослідження	7
Тема 3. Методологія наукового дослідження	9
Тема 4. Методи науково-економічних досліджень	10
<u>Змістовий модуль 2. Організація наукового дослідження</u>	12
Тема 5. Інформаційне забезпечення наукового дослідження	12
Тема 6. Студентське наукове дослідження: організація, виконання та культура академічної доброчесності	14
Тема 7. Оформлення та форми впровадження результатів наукового дослідження	17
ГЛОСАРІЙ	19
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	35

ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Прискорення науково-технічного прогресу, упровадження науки в усі сфери суспільного виробництва, необхідність творчого вирішення виробничих завдань усе це безпосередньо впливає на розвиток вищої школи, що повинна готувати фахівців на рівні сучасних вимог. Якщо практичний досвід молоді фахівці набувають безпосередньо на виробництві, то навички науково-дослідної роботи вони повинні одержати у ЗВО. Тому наукова підготовка студентів одна з найважливіших форм навчання.

Сучасний фахівець повинен не тільки мати глибокі професійні теоретичні і практичні знання, але і мати знання у сфері наукових досліджень. Усе це дозволить самостійно ставити і творчо вирішувати різні складні виробничі завдання.

Науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти реалізується в таких формах навчального процесу: вивчення курсу «Основи наукових досліджень», підготовка реферата на задану тему, окремі дослідження при виконанні практичних завдань, підготовка доповіді і виступу на науковому семінарі (конференції), участь у виконанні науково-дослідних робіт кафедри та у підготовці статей до опублікування, розробка окремих науково-дослідних питань у періоди практики й у курсових проектах, узагальнення у кваліфікаційних роботах усього досвіду НДР за період навчання.

Для виконання даних завдань здобувач вищої освіти повинен уміти відбирати й аналізувати необхідну інформацію з теми наукового дослідження; формулювати його завдання і розробляти теоретичні передумови; оцінювати та аналізувати зібрані статистичні дані за предметом дослідження; формулювати висновки дослідження. Здобувачу важливо набути навички складання звіту, підготовки доповіді або статті за результатами наукового дослідження.

Пропоновані методичні вказівки містять тематичне планування самостійної роботи студентів денної та заочної форм навчання, тестові завдання для самоперевірки студентів, короткий термінологічний словник та перелік рекомендованої літератури.

Самостійна робота студентів включає використання літературних джерел, вона є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Частина питань самостійної роботи входить у перелік екзаменаційних питань. У разі виникнення труднощів студент може звернутися за консультацією до викладача. Для перевірки знань студентів з питань для самостійного вивчення використовуються виконання та захист індивідуальних завдань, захист рефератів, самостійні роботи з питань самостійного опрацювання, можливе включення питання для самостійного вивчення у завдання для модульного контролю тощо.

ЗАВДАННЯ НА САМОСТІЙНУ РОБОТУ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ НАУКОВОГО ПІЗНАННЯ

ТЕМА 1. НАУКА ЯК СИСТЕМА ЗНАТЬ

Питання для самостійного вивчення

Об'єкт і предмет навчальної дисципліни «Організація наукових досліджень».

Зміст і завдання курсу, особливості застосування набутих знань на практиці.

Основні риси та функції економічної науки.

Історичні етапи виникнення і розвитку економічної науки.

Система економічних наук.

Економічна наука в системі соціально-гуманітарного наукового знання.

Суть наукознавства та його особливості.

Проблематика для самостійного дослідження

1. Становлення та розвиток науки про міжнародні економічні відносини (еволюція поглядів від класичної політичної економії до сучасних глобальних досліджень).

2. Наука про міжнародні економічні відносини як продуктивна сила світової економіки (вплив на економічну політику, міжнародний бізнес і глобальну конкурентоспроможність).

3. Основні етапи розвитку економічної науки у контексті міжнародних економічних відносин (меркантилізм, класична школа, кейнсіанство, неолібералізм, інституціоналізм).

4. Наука про міжнародні економічні відносини як соціальний інститут (роль університетів, аналітичних центрів, міжнародних організацій).

5. Особливості наукової творчості у сфері міжнародних економічних досліджень: закономірності та сучасні тенденції (міждисциплінарність, цифрові методи, глобальні виклики).

Тестові завдання

1. Систему достовірних, системно організованих та безперервно оновлюваних знань про об'єктивні закони розвитку природи і суспільства позначають терміном:

- а) інтелект;
- б) розум;
- в) освіта;
- г) наука.

2. Критична функція науки полягає:

а) у набутті найбільш суттєвих знань про закони розвитку природи, суспільства і мислення;

б) в оцінці виявлених закономірностей, властивостей, тенденцій з метою посилення позитивних сторін явищ, процесів і усунення негативних;

в) у вдосконаленні навколишнього світу, насамперед, системи матеріального виробництва і суспільних відносин;

г) у систематизації одержаних знань.

3. Головне вихідне, абстрактне за своїм змістом положення будь-якої наукової теорії, вчення, науки чи світогляду позначається терміном:

- а) судження;
- б) умовивід;
- в) принцип;
- г) теза.

4. Функція економічної науки, що відображає її здатність на підставі виявлених закономірностей формування та функціонування економічної системи, шляхом висунення гіпотез, аналізу тенденцій і альтернатив визначати перспективи їх подальшого розвитку:

- а) інтерпретаційна;
- б) прогностична;
- в) пізнавальна;
- г) комунікативна.

5. Процедури, за допомогою яких встановлюється істинність будь-якого твердження, називають:

- а) аксіомами;
- б) доктринами;
- в) тезами;
- г) доказами.

6. До основних завдань науки сучасне наукознавство відносить:

- а) пояснення сутності явищ і процесів;
- б) відкриття законів руху природи, суспільства та мислення;
- в) встановлення напрямків і форм практичного використання одержаних

знань;

г) всі відповіді правильними.

7. Функція економічної науки, що забезпечує вплив на формування і розвиток свідомості, світогляду і загальної культури суб'єктів суспільних відносин:

- а) інтерпретаційна;
- б) прогностична;
- в) пізнавальна;
- г) ідеологічно-виховна.

8. Змістовні, предметні уявлення, що відтворюють у мисленні (ідеально) об'єктивну суть реальних процесів економічної дійсності і відношень, які існують у ній, виражають специфічну економічну якісну визначеність цих процесів і явищ:

- а) наукові поняття;
- б) наукові закони;
- в) наукові гіпотези;
- г) наукові концепції.

9. Комплекс поглядів, уявлень, ідей, що утворюють вищу, найбільш розвинуту форму організації наукового знання, яка формує цілісне уявлення стосовно закономірностей і суттєвих зв'язків певної сфери реальності:

- а) ідея;
- б) умовивід;
- в) теорія;
- г) гіпотеза.

ТЕМА 2. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Питання для самостійного вивчення

Процес наукового дослідження, його характеристики та етапи проведення. Тема наукового дослідження: критерії вибору, порядок конкретизації. Науковий напрямок. Наукове питання. Поняття наукової проблеми. Види наукових проблем. Постановка і уточнення наукової проблеми. Проблемна ситуація. Наукова проблема і наукова теорія. Наукова проблема в правознавстві. Поняття наукової гіпотези. Види наукових гіпотез. Етапи розробки наукової гіпотези. Постановка і формулювання наукової гіпотези. Способи підтвердження наукової гіпотези. Наукове обґрунтування

Проблематика для самостійного дослідження

1. Системний підхід у дослідженні міжнародних економічних відносин (як взаємодіють держави, ТНК, міжнародні організації, ринки).

2. Формування наукової проблеми в дослідженнях міжнародних економічних процесів (на прикладі глобальної торгівлі, фінансових криз або інтеграційних об'єднань).

3. Факти міжнародної економічної дійсності та їх роль у наукових дослідженнях МЕВ (статистика, міжнародні рейтинги, дані МВФ, Світового банку тощо).

4. Економічні теорії як теоретична основа дослідження міжнародних економічних відносин (класичні, неокласичні, інституціональні, неомарксистські підходи).

5. Міжнародна економіка як складова гуманітарного та соціально-економічного знання (взаємозв'язок МЕВ з політологією, соціологією, міжнародними відносинами).

Тестові завдання

1. Наукові дослідження, спрямовані на пізнання законів, що управляють поведінкою і взаємодією базисних структур природи, суспільства та людини, називають:

- а) фундаментальними;
- б) галузевими;
- в) теоретичними;
- г) прикладними.

2. Наукові дослідження, спрямовані на використання результатів фундаментальних досліджень для вирішення практичних завдань, на основі яких

розробляються нові технічні засоби, способи організації виробництва, технологічні процеси, способи діяльності тощо, з метою отримання безпосереднього економічного чи соціального ефекту в конкретних сферах життя суспільства, називають:

- а) фундаментальними;
- б) галузевими;
- в) теоретичними;
- г) прикладними.

3. Вкажіть номер відповіді, яка правильно характеризує співвідношення об'єкта і предмета дослідження:

- а) поняття об'єкта є ширшим;
- б) поняття предмета є ширшим;
- в) поняття об'єкта і предмета не пов'язані між собою;
- г) всі відповіді є правильними.

4. Які завдання наукового дослідження вирішуються за допомогою спостереження, експерименту, вимірювання, описування:

- а) теоретичні;
- б) емпіричні;
- в) другорядні;
- г) всі відповіді є правильними.

5. Економічна ефективність наукового дослідження характеризується:

а) приростом нових наукових знань, призначених для подальшого розвитку науки і техніки;

б) підвищенням життєвого рівня людей, розвитком охорони здоров'я, культури, науки і освіти, поліпшенням екологічних умов тощо;

в) вираженими у вартісних вимірах показниками економії живої та уречевлюваної праці в суспільному виробництві, сфері послуг, які отримано від використання результатів науково-дослідної роботи;

г) всі відповіді є правильними.

6. Основні положення, які визначають спрямованість, логіку та умови підготовки і проведення дослідження (актуальність дослідження, його об'єкт, предмет, мета, завдання, методи, наукова новизна тощо), позначають терміном:

- а) науковий словник;
- б) науковий механізм дослідження;
- в) принципи дослідження;
- г) науковий апарат дослідження.

7. Передбачуваний результат, який має бути досягнутий у процесі наукового дослідження, називають:

- а) логікою дослідження;
- б) структурою дослідження;
- в) методом дослідження;
- г) метою дослідження.

ТЕМА 3. МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Питання для самостійного вивчення

Методологічні принципи.

Поняття і структура методології економічної науки.

Загальна характеристика методологічних підходів економічної науки.

Предметна та цільова обумовленість методів економічної науки.

Проблема належності, допустимості, істинності, доцільності при виборі методу дослідження.

Проблематика для самостійного дослідження

1. Методологічні підходи до дослідження міжнародних економічних відносин у глобалізованому світі.

2. Кількісні та якісні методи аналізу міжнародної торгівлі: можливості та обмеження.

3. Порівняльний аналіз як метод дослідження економічних систем різних країн.

4. Економетричне моделювання в дослідженнях міжнародних фінансових ринків.

5. Системний та структурний підходи у вивченні світової економіки.

6. Методи аналізу зовнішньоекономічної діяльності держави в умовах цифровізації.

7. Роль наукової гіпотези та методів її перевірки у дослідженнях міжнародних економічних процесів.

Тестові завдання

1. Сукупність принципів, методів, прийомів, правил, операцій і форм побудови наукового знання, що застосовуються в певній науці, називають:

- а) доктриною;
- б) концепцією;
- в) методологією;
- г) наукою.

2. Вкажіть функції, які виконує методологія:

а) визначення способів здобуття наукових знань, які відображають динаміку процесів та явищ;

б) забезпечення всебічності отримання інформації щодо процесу чи явища, яке вивчається;

в) створення системи наукової інформації, яка базується на об'єктивних явищах;

г) всі відповіді є правильними.

3. Вкажіть рівень методології, який утворює система світоглядних підходів і методів, що є найзагальнішими і діють у всіх галузях наукового пізнання:

- а) філософська (фундаментальна) методологія;
- б) загальнонаукова методологія;
- в) спеціально-наукова методологія;
- г) конкретно-наукова методологія.

4. Вкажіть рівень методології, яка використовується в переважній більшості наук і базується на загальнонаукових принципах дослідження (історичному, логічному, системному тощо):

- а) філософська (фундаментальна) методологія;
- б) загальнонаукова методологія; в) спеціально-наукова методологія;
- г) конкретно-наукова методологія.

5. Вкажіть рівень методології, який утворює сукупність специфічних методів кожної конкретної науки:

- а) філософська методологія;
- б) загальнонаукова (міждисциплінарна) методологія;
- в) спеціально-наукова методологія;
- г) фундаментальна методологія.

6. Систему правил використання методів, прийомів і способів проведення певного дослідження називають:

- а) методологією;
- б) методом;
- в) методикою;
- г) теорією.

7. Сукупність матеріальних і нематеріальних «інструментів» збору, опрацювання, аналізу й узагальнення наукової інформації називають:

- а) способами дослідження;
- б) технікою дослідження;
- в) методикою дослідження;
- г) засобами дослідження.

8. Сукупність спеціальних правил використання того або іншого способу дослідження називають:

- а) прийомами дослідження;
- б) технікою дослідження;
- в) методикою дослідження;
- г) засобами дослідження.

ТЕМА 4. МЕТОДИ НАУКОВО-ЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Питання для самостійного вивчення

Наукові підходи і методи пізнання економічних явищ, що застосовуються суміжними науками або групами наук. Історичний метод. Метод конкретно-соціологічного дослідження. Інституціональний метод. Математичні та статистичні методи. Кібернетичний та інші методи технічних наук, що використовуються в економічних дослідженнях.

Проблематика для самостійного дослідження

1. Аксіоматичний метод у дослідженні міжнародних економічних процесів (використання базових припущень у теоріях міжнародної торгівлі та фінансів).

2. Системний метод у наукових дослідженнях міжнародних економічних відносин (аналіз світової економіки як цілісної системи взаємопов'язаних елементів).

3. Структурно-функціональний метод у дослідженні міжнародних економічних відносин (роль держав, ТНК, міжнародних організацій у світовій економіці).

4. Логіко-математичні методи в наукових дослідженнях міжнародної економіки (моделі міжнародної торгівлі, платіжного балансу, валютних курсів).

5. Імовірнісний метод у дослідженні міжнародних економічних процесів та ризиків (фінансові ринки, інвестиційні рішення, глобальна невизначеність).

Тестові завдання

1. Метод дослідження, який ґрунтується на філософському вченні про надпочуттєві принципи буття, що розглядає речі і явища як незмінні й незалежні одне від одного:

- а) діалектичний;
- б) метафізичний;
- в) матеріалістичний;
- г) формально-логічний.

2. Метод дослідження, який ґрунтується на філософському вченні про всезагальний зв'язок і розвиток природи, суспільства і мислення:

- а) діалектичний;
- б) метафізичний;
- в) матеріалістичний;
- г) формально-логічний.

3. Вкажіть закони діалектики:

- а) закон достатньої підстави;
- б) закон заперечення заперечення;
- в) закон виключеного третього;
- г) закон єдності і боротьби протилежностей.

5. Філософський метод, який ґрунтується на визнанні первинності матерії і вторинності свідомості та, відповідно, передбачає виокремлення в структурі суспільства економічного базису і надбудови:

- а) ідеалістичний;
- б) метафізичний;
- в) матеріалістичний;
- г) формально-логічний.

6. Спостереження, вимірювання, експеримент належать до методів:

- а) теоретичного дослідження;
- б) емпіричного дослідження;
- в) будь-якого наукового дослідження;
- г) всі відповіді є правильними.

7. Формалізація, логічний та історичний методи належать до методів:

- а) теоретичного дослідження;
- б) емпіричного дослідження;
- в) будь-якого наукового дослідження;
- г) всі відповіді є правильними.

8. Умовивід від часткового (окремих фактів) до загального, коли на основі знань про частини предметів класу робиться висновок про клас в цілому, називають:

- а) аналізом;
- б) синтезом;
- в) дедукцією;
- г) індукцією.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

ТЕМА 5. ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Питання для самостійного вивчення

Специфіка джерел економічних досліджень. Нормативно-правові документи. Економічна статистика. Організація роботи з науково-теоретичними та емпіричними джерелами. Пошук і відбір джерельної бази дослідження. Бібліографічний пошук у каталогах і картотеках. Робота з періодичними виданнями. Складання власної картотеки наукових джерел. Робота з друкованими джерелами. Вивчення змісту і структури джерела, визначення і відбір інформації. Форми та види фіксації інформації: конспект, тези, план, цитати, термінологічний словник. Облік та систематизація відібраного матеріалу. Основні правила посилання і цитування. Оформлення списку використаних джерел і літератури (вимоги ДСТУ).

Проблематика для самостійного дослідження

1. Діалектика як філософська методологія науки та її застосування в аналізі міжнародних економічних процесів (дослідити, як діалектичний підхід допомагає пояснювати суперечності та розвиток світової економіки).

2. Принципи діалектики та їх роль у науковому дослідженні міжнародних економічних відносин (самостійно проаналізувати, як принципи взаємозв'язку, розвитку та суперечності проявляються у глобальних економічних системах).

3. Закони діалектики та їх застосування у дослідженнях міжнародної торгівлі та фінансів (розглянути, як закони переходу кількісних змін у якісні впливають на економічні кризи та ринки).

4. Категорії діалектики та їх роль у методології аналізу МЕВ (проаналізувати такі категорії, як «система», «зв'язок», «розвиток», «зміна», у прикладах міжнародної економіки).

5. Закони логіки та їх застосування у формуванні економічних моделей і прогнозів (вивчити, як логічні закони допомагають будувати коректні економічні моделі та приймати управлінські рішення на міжнародному рівні).

6. Методологічні підходи до аналізу суперечностей у світовій економіці (самостійно дослідити, як економічні суперечності формують глобальні кризи та можливості розвитку).

7. Діалектичний аналіз глобальних економічних трендів XX–XXI століття (вивчити закономірності розвитку світової економіки та їх циклічність на основі діалектики).

8. Логіка та критичне мислення у дослідженнях міжнародних економічних відносин (самостійно розглянути роль логічного мислення у прийнятті економічних рішень та аналізі статистичних даних).

9. Міждисциплінарний підхід до аналізу міжнародних економічних явищ (дослідити, як поєднання економіки, політики та соціології дозволяє глибше розуміти глобальні процеси).

10. Використання діалектики та логіки для прогнозування розвитку світової економіки (сформулювати власні прогностичні сценарії на основі логічного та діалектичного аналізу міжнародних економічних процесів).

Тестові завдання

1. Слово «інформація» в перекладі з латинської мови означає:

- а) роз'яснення;
- б) переконання;
- в) судження;
- г) мислення.

2. Під адекватністю інформації розуміють:

- а) можливість використання інформації тоді, коли потреба в ній є особливо великою;
- б) відображення певних явищ з мінімальним викривленням або мінімальною помилкою;
- в) відповідність інформації тим завданням, для вирішення яких вона призначена;
- г) відповідність інформації реальним процесам і об'єктам.

3. Логічна інформація, яка отримується в процесі пізнання, адекватно відображає закономірності об'єктивного світу і використовується в суспільно-історичній практиці – це:

- а) масова інформація;
- б) числова інформація;
- в) тактильна інформація;
- г) наукова інформація.

4. На які види поділяється наукова інформація за способами її одержання і галузями використання:

- а) економічна;
- б) друкована;
- в) первинна;
- г) соціальна.

5. Які принципи інформаційних відносин закріплено Законом України «Про інформацію»:

- а) гарантованість права на інформацію;
  - б) відкритість, доступність інформації, свобода обміну інформацією;
  - в) достовірність і повнота інформації;
  - г) всі відповіді є правильними.
6. Систематизовані зібрання науково-технічної літератури і документації, зафіксовані на паперових та інших носіях – це:
- а) періодичні видання;
  - б) інформаційні ресурси науково-технічної інформації;
  - в) наукові збірники;
  - г) наукові монографії.
7. Сукупність упорядкованих первинних документів і довідково-пошукового апарату, призначених для задоволення інформаційних потреб – це:
- а) періодичні видання;
  - б) довідково-інформаційний фонд;
  - в) наукові збірники;
  - г) наукові монографії.
8. Сукупність упорядкованих вторинних документів, створюваних для пошуку першоджерел – це:
- а) періодичні видання;
  - б) довідково-пошуковий апарат;
  - в) наукові збірники;
  - г) наукові монографії.
9. Вкажіть інформаційно-пошукові мови, які застосовуються у бібліотеках:
- а) універсальна десяткова класифікація;
  - б) латинська мова;
  - в) бібліотечно-бібліографічна класифікація;
  - г) англійська мова.
10. Вкажіть установи, які здійснюють в Україні збір та обробку наукової інформації:
- а) Книжкова палата України;
  - б) Український інститут науково-технічної і економічної інформації;
  - в) Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського;
  - г) всі відповіді є правильними.

ТЕМА 6. СТУДЕНТСЬКЕ НАУКОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ: ОРГАНІЗАЦІЯ, ВИКОНАННЯ І КУЛЬТУРА АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Питання для самостійного вивчення

Дотримання раціонального режиму робочого дня дослідника. Робота дослідника з літературою, нормативними актами та іншими джерелами. Підготовка та оформлення наукової доповіді на студентську наукову конференцію. Правила виступу з доповіддю на студентській науковій конференції. Наслідки порушення принципів академічної доброчесності суттєво

впливають на наукову репутацію та якість студентських досліджень у сфері міжнародних економічних відносин. Правильне використання джерел, коректне оформлення цитування та уникнення плагіату забезпечують достовірність і надійність наукової роботи у МЕВ.

Проблематика для самостійного дослідження

1. Етапи організації студентського наукового дослідження в сфері МЕВ.
2. Вибір об'єкта і предмета дослідження у студентській науковій роботі.
3. Методи збору та аналізу інформації в студентському дослідженні МЕВ.
4. Побудова наукової гіпотези та її перевірка у студентській роботі.
5. Планування часу та ресурсів при виконанні студентського дослідження.
6. Структура наукової роботи студента: від вступу до висновків у МЕВ.
7. Особливості підготовки аналітичних таблиць, схем та графіків у студентському дослідженні.
8. Роль наукового керівника у студентському дослідженні МЕВ.
9. Критичне мислення та оцінка джерел інформації у студентській науковій роботі.
10. Використання кейс-методів для самостійного дослідження міжнародних економічних проблем (дослідити конкретні економічні ситуації, застосовуючи власний аналіз і пропозиції рішень).
11. Принципи академічної доброчесності та їх значення для студентського наукового дослідження (дослідити, як дотримання принципів чесності, об'єктивності та відповідальності впливає на якість наукової роботи у сфері міжнародних економічних відносин).
12. Антиплагіат та етичне цитування джерел у наукових роботах МЕВ (самостійно проаналізувати правильне використання джерел, оформлення посилань та уникнення плагіату при підготовці студентських досліджень).
13. Етичні стандарти наукового спілкування та співпраці у студентських дослідженнях (вивчити, як етична поведінка під час роботи в команді, при публікаціях і презентаціях впливає на науковий процес та репутацію молодого дослідника).

Тестові завдання

1. Вкажіть напрями, за якими у ЗВО здійснюється науково-дослідна діяльність студентів:
  - а) підготовка і захист рефератів, курсових і дипломних робіт;
  - б) участь у студентських наукових гуртках;
  - в) робота в студентських інформаційно-аналітичних консультаціях;
  - г) всі відповіді є правильними.
2. Вкажіть види студентських робіт, захист яких відбувається перед Державною екзаменаційною комісією:
  - а) курсова робота;
  - б) дипломна робота;
  - в) магістерська робота;

г) всі відповіді є правильними.

3. Обов'язковими складовими плану будь-якої курсової роботи є:

- а) вступ;
- б) додатки;
- в) висновки;
- г) таблиці і графіки.

4. Вважається методично доцільним, щоб обсяг курсової роботи складав:

- а) 20-25 сторінок друкованого тексту;
- б) 25-28 сторінок друкованого тексту;
- в) 35-40 сторінок друкованого тексту;
- г) 45-50 сторінок друкованого тексту.

5. Вкажіть фрази, які за стильовим критерієм вважаються недоречними у тексті курсової роботи:

- а) «ми вважаємо»;
- б) «мені здається»;
- в) «на нашу думку»;
- г) «на мою думку».

6. Вкажіть структурну частину курсової роботи, яка розміщується в ній останньою (з наведених нижче):

- а) додатки;
- б) висновки;
- в) список використаних джерел;
- г) зміст.

7. Згідно з правилами оформлення курсової роботи такі її структурні частини, як вступ, розділи, висновки, список використаних джерел і додатки, розміщуються в тексті:

- а) один після одного послідовно через відстань не менше двох рядків;
- б) один після одного послідовно через відстань не менше трьох рядків;
- в) будь-яким способом за вибором студента;
- г) з нової сторінки.

8. Вкажіть обов'язки, які покладаються на студента під час виконання ним курсової роботи:

- а) своєчасно скласти план роботи й подати його на затвердження;
- б) регулярно відвідувати консультації керівника курсової роботи;
- в) дотримуватись встановлених строків (графіка) виконання курсової роботи;
- г) всі відповіді є правильними.

9. Вкажіть явища, які не повинні мати місце в тексті курсової роботи:

- а) будь-які виправлення;
- б) розриви ініціалів і прізвищ науковців (коли ініціали розміщені на одному рядку, а прізвище – на іншому);
- в) будь-які скорочення наукових і спеціальних термінів;

г) розриви між цифрами й одиницями виміру (коли цифри розміщені на одному рядку, а одиниці виміру – на іншому).

10. У яких випадках в тексті курсової роботи мають бути посилання на використані джерела:

а) наведення визначень, взятих з інших джерел;

б) наведення переліків, пропозицій, проблем, окреслених в інших джерелах;

в) запозичення з інших джерел цифр, дат, таблиць, схем;

г) всі відповіді є правильними.

ТЕМА 7. ОФОРМЛЕННЯ ТА ФОРМИ ВПРОВАДЖЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Завдання для самостійного виконання

Підготовка публікації в наукових виданнях.

Підготовка матеріалів власних досліджень до участі в науковій конференції.

Написання і захист наукового реферату з визначеної проблеми.

Орієнтовний перелік тем індивідуальних завдань

1. Вироблення глобальної політики материнською компанією та координація діяльності міжнародних холдингів.

2. Дисбаланси інституційних, соціальних та економічних систем країн як прояв кризи управління.

3. Трансформації світового ринку праці та мобільність робочої сили в ЄС та США.

4. Мотивація топ-менеджменту транснаціональних корпорацій у сучасних умовах глобальної конкуренції.

5. Глобальна капіталізація ринку акцій та її вплив на стабільність міжнародних фінансів.

6. Економічні наслідки дисбалансів між глобальними фінансами і світовим ВВП.

7. Діяльність транснаціональних корпорацій у контексті нового економічного перерозподілу світу.

8. Роль міжнародних організацій (ООН, МВФ, Світовий банк) у регулюванні діяльності ТНК.

9. Міжнародний брендинг як інструмент стратегічного розвитку транснаціональних корпорацій.

10. Міграційні процеси та мобільність робочої сили у малих і середніх містах Європи.

11. Кластери та інноваційні хаби як драйвери конкурентоспроможності світової економіки.

12. Світова фінансова система та перспективи її реформування у країнах ЄС та США.

13. Розвиток виробничої та транспортної інфраструктури як основа інтеграційних процесів в ЄС.
14. Україна на світовому ринку зерна: сучасний стан та стратегічні перспективи.
15. Міжнародна торгівля соняшниковою олією та формування конкурентних переваг українських виробників.
16. Удосконалення глобальних стратегій розвитку українських вертикально інтегрованих компаній.
17. Стратегії розвитку експорту продовольства з України в умовах глобальної конкуренції.
18. Формування наднаціональної системи фінансового регулювання в умовах регіоналізації світової економіки.
19. Державна підтримка зовнішньоекономічних відносин України у контексті членства в СОТ та інтеграції з ЄС.
20. Стимулювання розвитку інфраструктурних інвестицій транснаціональних корпорацій в Європі та Україні.
21. Світова іпотечна криза та її вплив на банківські структури Європи та США.
22. Кон'юнктурні процеси на світовому ринку золота та їх вплив на економіку України.
23. Транснаціоналізація ринку телекомунікаційних послуг та інтеграція українських компаній.
24. Конкуренція національних та іноземних компаній на фармацевтичному ринку України.
25. Бізнес-нетворкінг як інструмент розвитку міжнародної економіки та України.
26. Деофшоризація та її роль у прискоренні економічного розвитку України.
27. Напрями імпортозаміщення у фармацевтичній та агропромисловій галузях України.
28. Прискорення інтеграції України до трансконтинентальних транспортних коридорів.
29. Інвестиційне середовище України для залучення іноземних капіталовкладень.
30. Формування мережі торговельно-економічних представництв України за кордоном.
31. Динаміка зовнішньоекономічної позиції України в системі платіжного балансу.
32. Стратегічні пріоритети географії товарної структури українського експорту.
33. Концепції імпортозаміщення та стратегія товарного імпорту України.
34. Розвиток зовнішньої торгівлі України в умовах волатильності митних режимів.
35. Міжнародні стандарти антикризового банківського регулювання та адаптація до українських умов.

ГЛОСАРІЙ

Абревіатура (від лат. *abbreviatio* – скорочую) – скорочення слова чи словосполучення, вживане в усному та писемному мовленні; складається з початкових літер чи кількох літер скорочених слів

Абстрагування (лат. *abstraction* – віддалення, відсторонення) – метод наукового дослідження, який полягає у мисленому виокремленні суттєвих, істотних ознак, аспектів відношень предмета, процесу, явища.

Автореферат – короткий виклад наукової праці самим автором, напр., автореферат дисертації.

Авторський аркуш – одиниця виміру обсягу певного твору (літературного, наукового). На практиці прийняті такі обсяги одного авт. арк.: для прози – 40 тис. друкованих знаків (з інтервалами між словами включно), для графічного матеріалу – 3 тис. кв. см. відбитків (ілюстрацій, карт тощо).

Адекватність – рівність, відповідність, тотожність.

Академік – академічне звання дійсного члена Національної академії наук та галузевих академій України, найвище наукове звання, що надається особам, вибраним до Академії наук.

Академія наук – провідний науковий центр (установа) у сфері певної діяльності Національна академія наук України, Академія педагогічних наук, Академія).

Акт (від лат. *actus* – рух, дія) – дія, учинок; офіційний документ, запис, протокол; частина драматичного твору.

Актуальність (від лат. *actualis* – дійовий, справжній, нинішній) – відповідність твору чи дослідження сучасним практичним потребам.

Альтернатива (від. лат. – одне з двох) – одна з двох можливостей, що виключають одна одну.

Аналіз (від грец. *analysis* – розкладання, розчленування) – мислене або практичне (фізичне) розчленування цілого на окремі частини, складові елементи. Аналіз може бути аксіологічний (з позиції тієї чи іншої ціннісної системи), генетичний (аналіз генетики системи, механізмів наслідування), дескриптивний чи описовий (починається від структури в напрямку функцій і мети), якісний (аналіз системи з погляду якісних особливостей, характеристик), кількісний (з погляду формального підходу, кількісних характеристик), конструктивний (починається з мети обраної системи і проходить через функції до структури), причиннонаслідковий (з'ясування причин, що сприяли виникненню конкретної ситуації, а також наслідків їх розгортання), прогностичний (вироблення прогнозів і шляхів їх реалізації щодо ймовірного, потенційного і бажаного майбутнього), ретроспективний (аналіз систем минулого та їх впливу на історію), системний (сукупність методів, прийомів та алгоритмів застосування системного підходу в аналітичній діяльності), структурний (аналіз структури системи як сукупності зв'язків між окремими частинами цієї системи, з'ясування значення окремих елементів для існування структурованого цілого),

функціональний (з погляду виконуваних функцій) та ін. Аналогія (від грец. *analogia* – відповідність, подібність, схожість) – метод пізнання, заснований на перенесенні однієї або кількох характеристик із відомого явища на невідоме.

Анкетування – один із способів письмового опитування значної кількості респондентів у відповідності з анкетною чи опитувальним листом.

Анотація (від лат. *anotare* – зауваження, примітка) – коротка узагальнююча характеристика книжки або її частини, статті, рукопису тощо. Подає стисло інформацію про зміст праці, відомості про автора та читачьке призначення. Анотація може також містити витяги з рецензій або посилання на них, викладати коротку історію даного твору. Анотації подаються у видавничих проспектах, бібліографічних картках, на звороті титульної сторінки книжки або збірника. У газетах і журналах анотація є формою рецензування та популяризації твору.

Апробація (від лат. *approbation* – схвалення, визнання) – схвалення, затвердження; обговорення наукових положень і висновків на наукових конференціях, симпозіумах, засіданнях тощо.

Аргументація (лат. *argumentum* – логічне доведення, *argumentation* – наведення аргументів) – обґрунтування будь-якого положення, судження. В науці головним аргументом виступає думка, істинність якої доведена суспільною практикою, самоочевидними аксіомами.

Архів (від лат. *archivum*, грец. *archeion* – адміністративна установа, відомство) – 1) у давнину – місце зберігання важливих державних документів; 2) установи чи їхні структурні частини, що зберігають старі документи, закінчені справи тощо; 3) сукупність документів, що зібрані в результаті діяльності державних установ, громадських організацій, підприємств, окремих осіб тощо.

Асистент (від лат. *assistens* – той, що стоїть поруч) – 1) помічник спеціаліста, особа, що допомагає професору при читанні лекцій, виконанні лабораторних і практичних занять у вищих навчальних закладах; помічник екзаменатора; помічник лікаря; 2) перше вчене звання і посада викладача у вищому навчальному закладі; 3) особа, яка входить до складу почесної варти прапора (при прапороносці).

Аспект (від лат. *aspectus* – погляд, вигляд, зір) – одна зі сторін явища, перспектива, в якій воно виступає; точка зору, відповідно до якої розглядається об'єкт дослідження.

Аспірант (від лат. *aspirans* – той, хто до чогось прагне) – той, хто навчається в аспірантурі.

Аспірантура – у деяких країнах основна форма підготовки науково-педагогічних і наукових кадрів для вищих навчальних закладів і науково-дослідних інститутів.

Атрибут (від лат. *attribuo* – надаю, постачаю, наділяю) – невід'ємна, суттєва властивість, істотна ознака предмета або явища, закономірна форма виявлення.

База даних – сукупність взаємопов’язаних даних, організованих відповідно до загальних єдиних правил описування, зберігання та маніпулювання.

Бакалавр (від лат. *baccalaureus* – старший студент, клерк) – 1) найнижчий учений ступінь у старовинних західноєвропейських університетах (існує також у деяких сучасних країнах, напр., у Великій Британії); 2) у Франції та деяких інших країнах – той, хто склав іспити за курс середньої школи, одержав диплом про середню освіту. Бал (від франц. *balle* – м’яч, куля) – 1) цифрова оцінка успішності та поведінки учнів, студентів та ін.; 2) цифрова оцінка результатів у спортивних змаганнях; 3) одиниця виміру сили, інтенсивності або якості якогонебудь явища (землетрусу та ін.).

Бібліографічні дані, бібліографічні відомості – конкретні відомості про документ (його автора, назву, місце та рік видання, кількість сторінок, зміст та ін.), що використовуються при складанні бібліографічного опису документа та в інших формах бібліографічної характеристики.

Бібліографічний опис – множина записаних за певними правилами бібліографічних жданих, що ідентифікують документ. Бібліографія (грец. *biblion* – книга і *grapho* – пишу) – галузь науково-практичної діяльності, яка полягає в підготовці і поширенні науково-систематизованої інформації про книги та інші видання з метою впливу на їх використання. Продукцією бібліографічної діяльності є бібліографічні посібники. Відповідно до функцій бібліографія поділяється на підрозділи: державна (національна), призначенням якої є облік і реєстрація всіх творів друку в країні, створення на цій основі універсальних джерел бібліографічної інформації; науково-допоміжна, рекомендаційна, галузева, краєзнавча бібліографія; видавничо-книготоргова; поточна і ретроспективна; бібліографія бібліографії. Бібліотека (грец. *biblion* – книга і *theke* – сховище) – установа культури, що здійснює комплектування, збирання, збереження і суспільне використання творів друку, а також інших носіїв інформації (рукописів, рідкісних речей, мікрофільмів тощо).

Брошура (від франц. *brochure*, від *brocher* – зшивати) – друкований твір обсягом не менше 5 і не більше 48 сторінок.

Вербальний (від лат. *verbalis* – слово) – усний, словесний.

Вербальна інформація – та, що повідомляється усно.

Верифікація (від лат. *verus* – істинний і *facio* – роблю) – перевірка істинності, емпіричне підтвердження чи спростування теоретичних положень науки шляхом зіставлення їх із досліджуваними об’єктами, даними спостережень та експериментів.

Версія (від франц. *version*, з лат. – вертати, крутити, перевертати) – 1) один із кількох, відмінних один від одного, викладів або пояснень, трактувань факту, події, явища тощо; 2) різновид гіпотези.

Видання – твір друку, що має самостійне поліграфічне оформлення, встановлені вихідні дані і призначений для поширення вміщеної в ньому інформації.

Видання академічне – найповніше наукове видання, що містить критично встановлений текст і його варіанти оснащені ґрунтовним коментарем і довідковим апаратом.

Визначення – логічний закон, що дозволяє відрізнити, знаходити, конструювати певний об'єкт або формулювати нове значення певного знакового вираження або уточнювати значення уже існуюче, зафіксоване в мові.

Висловлювання – думка, виражена розповідним реченням, яка може бути істинною або помилковою. Відгук (на наукову роботу) – це висновки уповноваженої особи (кількох осіб) про наукові роботи, вистави, фільми, представлені на розгляд чи до захисту.

Відзив – оцінка кого-, чого-небудь. Використовується також в юриспруденції як письмова відповідь на скаргу (скарги), яка (які) були викладені у позовній заяві.

Відкриття – здобуття принципово нового знання винятково важливого для науки і практики.

Вчене звання – звання, що присвоюється науковцям залежно від виконуваної ними науково-дослідної або науково-педагогічної роботи (у закладах вищої освіти – доцент, професор; у науково-дослідних установах – молодший науковий співробітник, старший науковий співробітник; академічні звання – членкореспондент, академік).

Гене́за (генезис) (від грец. genesis – походження) – походження, становлення і розвиток явища, об'єкта, що привів до певного стану, виду.

Гіпотеза (від грец. hypothesis – основа, припущення) – наукове припущення щодо пояснення явища дійсності, яке потрібно довести на практиці та обґрунтувати теоретично.

Графік (від грец. graphicos – письмовий, зображений) – 1) зображення за допомогою ліній кількісної залежності якогось процесу, явища тощо; 2) у математиці – графічні функції, тобто крива на площині, що зображує залежність функції від аргументу.

Дані – відомості про факти, події, поняття, ідеї чи команди, подані у формалізованому вигляді, зручному для зберігання, обробки, пересилання та інтерпретації користувачами інформаційної системою.

Дедукція (від лат. deduction – відводжу, виводжу) – метод пізнання, заснований на висновках від загального до часткового (особливого).

Депонування (документа) (від лат. deponere – класти) – форма опублікування документа, що полягає в його зберіганні в спеціально визначеному центрі, з обов'язковим інформуванням про депонований документ в опублікованому бібліографічному посібнику, з метою надання документа або його копії споживачам інформації для використання.

Деталізувати (від франц. detail – подробиця) – докладно, з усіма деталями, подробицями розробляти, з'ясувати, розповідати щонебудь.

Дефініція (від лат. definition - визначаю) – стисле, наукове визначення певного поняття, що містить у собі найістотніші ознаки визначуваного поняття; тлумачення слова. Дилема (від грец. dilemma – подвійний засновок) – 1) логічне судження з двома висунутими протилежними положеннями, що суперечать одне одному і виключають можливість третього; 2) необхідність вибору між двома (звичайно небажаними або важко здійсненими) можливостями.

Дипломна робота – самостійне дослідження, виконане студентом на завершальному етапі навчання в університеті. Є кваліфікаційним документом, на підставі якого Державна екзаменаційна комісія визначає рівень теоретичної підготовки випускника, його готовність до самостійної роботи за фахом, приймає рішення про присвоєння кваліфікації.

Дисертація (від лат. dissertation – розвідка, роздуми, дослідження) – форма наукового дослідження, що публічно захищається на засіданнях вченої спеціалізованої ради за певною спеціальністю, подана на здобуття наукового ступеня кандидата чи доктора наук. Це кваліфікаційна праця, де представлена сукупність результатів і наукових положень, висунутих здобувачем для прилюдного захисту, що свідчать про особистий внесок у науку.

Дискусія (від лат. discussio – розгляд, дослідження) – широке публічне обговорення певного суперечливого наукового, політичного чи іншого питання за зібранні, в розмові, засобах масової комунікації; перен. – спір, суперечка окремих осіб, співбесідників.

Діаграма (від грец. diagramma – малюнок, креслення) – графічне зображення, що наочно, у вигляді певних геометричних фігур показує співвідношення між різними величинами, які порівнюються.

Діалектика (від грец. dialektike – мистецтво вести бесіду) – вчення про найбільш загальні закони розвитку природи, суспільства і пізнання; заснований на цьому вченні універсальний метод мислення і діяльності. Доктор наук – науковий ступінь; присуджується особам, які успішно захистили докторську дисертацію.

Докторант (від лат. doctorans) – фахівець, прикріплений до наукової установи для підготовки докторської дисертації.

Докторантура – система підготовки наукових працівників вищої кваліфікації – докторів наук.

Доцент (від лат. docens – той, хто навчає) – вчене звання і посада викладачів вищих навчальних закладів, присвоюється здебільшого кандидатам наук (існують деякі винятки, зазначені у положенні про), які мають друковані наукові праці (чи винаходи) і певний стаж викладацької роботи.

Експеримент (від лат. experimentum – проба, досвід) – метод знання об'єктивної дійсності завдяки науково організованому досліді, ініціювання процесів, явищ.

Енциклопедія (грец. esyclopedia – коло знань) – науководовідкове видання, яке об'єднує в алфавітному або систематичному порядку найістотнішу

інформацію з усіх (універсальна енциклопедія) або окремих (галузева) галузей знань.

Ерудиція (від лат. *erudicio* – ученість, освіченість) – глибокі знання у певній галузі знань чи в багатьох галузях; обізнаність.

Есе (від франц. *essai* – спроба) – жанр художньо-публіцистичної, науково-популяризаторської творчості, характерний вільним, не обов'язково вичерпним, але виразно індивідуальним трактуванням теми.

Еталон (від франц. *etalon* – кілок, паличка для вимірювання) – 1) зразкова міра або зразковий вимірювальний прилад; зразок для порівняння з чимось.

Завдання наукове – дослідницьке завдання, що вирішується шляхом встановлення невідомих раніше закономірностей, особливостей чи явищ.

Закон – необхідне, суттєве, стале співвідношення, що повторюється між окремими явищами.

Збірка – видова назва видань авторських творів, пройнятих спільною чи близькою тематикою або зібраних за хронологічним принципом.

Збірник – видання, яке охоплює ряд творів одного (авторський) або кількох (колективний збірник) авторів. Виділяють альманах, антологію, хрестоматію.

Ідеал (від франц. *ideal*) – взірць досконалості будь-чого в будьякій сфері, що виробляється мисленням людини у відповідних суспільних умовах.

Ідея (від грец. *idea* – начало, основа, первообраз) – форма відображення зовнішнього світу, що охоплює цілі й перспективи його пізнання і практичного перетворення.

Ідентичність (від лат. *identicus* – однаковий, тотожний) – тотожність, рівнозначність предметів або понять.

Ієрархія (від грец. *hieros* – священний і влада) – розташування частин або елементів цілого в послідовності від вищого до нижчого.

Ілюзія (від лат. *illisio* – жарт, висміяння, іронія, обман) – 1) хибне уявлення про щось; викривлене сприйняття дійсності; 2) перен. – нездійсненна мрія, надія.

Ілюстрація (від лат. *illustration* – зображення) – 1) зображення, яке наочно пояснює або доповнює текст (малюнки, гравюри, фотографії, репродукції, схеми, картини та ін.); 2) приклад, який пояснює що-небудь.

Індекс (від лат. *index* – покажчик, список, перелік, каталог) – 1) список, покажчик, перелік чогось; 2) цифровий показник послідовних змін якогось економічного явища; 3) система умовних позначень (буквених, цифрових), напр., бібліотечнобібліографічний, поштовий тощо.

Індукція – метод дослідження, пов'язаний із рухом думки від окремого до загального, від даних досвіду і фактів до їх узагальнення у висновках.

Інженерія – галузь діяльності, що здійснює моделювання, діагностику, проектування, конструювання, регулювання систем різної природи та управління ними.

Інновація (з англ. – інвестиція в новацію) – нововведення.

Інтелект (від лат. intellectus – пізнання, розуміння) – спосіб мислення, раціонального пізнання (на відміну від емоційних здібностей, як от: воля, інтуїція, уява тощо).

Інтервал (від лат. intervallum – проміжок (часу), відстань) – перерва, проміжок, пауза, відстань.

Інтерпретація (від лат. interpretation – тлумачення, пояснення) – 1) сукупність значень (сміслів), що надаються тим або іншим елементам (висловлюванням, символам, формулам і т.д.), певній теорії – найчастіше це значення використовується в математиці, логіці, теорії пізнанні, методології науки.

Інтуїція – процес пізнання істини в інтелектуальному, емоційному чи містичному значенні.

Істина – знання, що відповідає своєму предмету, збігається з ним; правдиве відображення об'єктивної дійсності у свідомості людини; відтворення його таким, яким воно існує поза і незалежно від свідомості людини.

Історичний метод – дає змогу дослідити виникнення, формування і розвиток процесів і подій у хронологічній послідовності з метою виявлення внутрішніх і зовнішніх зв'язків, закономірностей і суперечностей.

Кандидат наук – перший науковий ступінь в Україні та деяких інших країнах, що присуджується особам із вищою освітою, які склали кандидатські іспити і захистили кандидатську дисертацію.

Кандидатський мінімум – іспити, що складають аспіранти і здобувачі наукового ступеня кандидата наук, які готуються до захисту кандидатської дисертації.

Каталог (грец. katalogos – список) – систематичний перелік книг, картин, музейних експонатів та інших предметів, складений для полегшення їх розшуку. Розрізняють каталоги: алфавітний, генеральний (центральный), службовий, спеціальний, предметний, систематичний, читачий. Зведені каталоги охоплюють фонди кількох бібліотек з метою кооперування зусиль у комплектуванні фондів та оперативного обслуговування читачів.

Кафедра – структурний підрозділ у навчальних закладах III–IV рівня акредитації, який об'єднує викладачів однієї або кількох споріднених навчальних дисциплін і здійснює навчальну, методичну і науково-дослідну роботу, а також підвищення кваліфікації кадрів відповідного профілю.

Кваліфікація – ступінь професійної підготовки працівника, наявність у нього знань, умінь і навичок необхідних для виконання певного виду роботи. Кваліфікація ученого – поєднання ерудиції і творчих навичок у проведенні теоретичної та експериментальної роботи.

Класифікація – багатоступеневий, розгалужений поділ логічного об'єму поняття, впорядкування об'єктів за сутнісними ознаками.

Кліше (від франц. *cliche*, бук. відбиток) – 1) ілюстраційна друкована форма; 2) шаблонна фраза, мовний штамп.

Колоквіум (від лат. *colloquium* – співбесіда) – 1) наукові збори, під час яких проводиться обговорення доповідей на визначену тематику; 2) метод перевірки знань студентів, який відбувається у формі бесіди викладача зі студентами.

Комплекс (від лат. *complexus* – зв'язок) – сукупність зв'язків предметів, дій, явищ або особливостей, що складають одне ціле.

Компіляція (лат. *compilatio* – крадіжка, грабіж) – неоригінальний, несамостійний твір (літературний чи науковий), запозичення чужих праць. Такий характер мають передусім науковопопулярні твори, деякі види коментарів, словників тощо.

Комунікація (від лат. *communicatio* – зв'язок, повідомлення) – 1) спілкування, що ґрунтується на взаєморозумінні; повідомлення, інформація від однієї людини до іншої або кількох інших; 2) масова комунікація – процес поширення інформації за допомогою технічних засобів.

Конгрес (нім. *kongress* від лат. *congressus* – зустріч, збори) – 1) з'їзд, нарада, що має здебільшого міжнародне значення; 2) у деяких країнах найвищий законодавчий орган (парламент); 3) назва окремих політичних партій у деяких країнах.

Конкретизація (від франц. *concretisation*) – 1) уточнення, вираження в конкретнішій формі; 2) наведення конкретного прикладу; 3) конкретне поняття – обмеження обсягу поняття.

Конкретизувати (від франц. *concretiser* і лат. *concretus* – згущений) – робити більш наочним, уточнювати.

Конспект (від лат. *conspectus* – огляд) – короткий письмовий виклад змісту книги, статті, промови, лекції тощо.

Конструктивний (від франц. *constructif*) – 1) той, що стосується певної конструкції; необхідний для створення певної будови; 2) засадничий, творчий.

Консультація (від лат. *consultatio* – звертання за порадою, прошу поради) – 1) порада, пояснення, настанова спеціаліста; 2) форма навчання, коли викладач проводить бесіду з учнями чи студентами, щоб розширити і поглибити їхні знання; 3) нарада фахівців з якого-небудь питання; 4) установа, що організує надання порад спеціалістами із певних питань (напр., консультація юридична, психологічна і т.д.).

Контекст (від лат. *contextus* – тісний зв'язок, з'єднання) – 1) уривок тексту, що має закінчену думку, необхідний для визначення сенсу певного слова або фрази, які входять до його складу; 2) перен. у контексті – з урахуванням чого-небудь.

Конференція (від лат. *conferentia*, *confero* – збираю в одне місце) – збори, нарада представників наукових, державних, освітніх та інших організацій, партій, держав тощо.

Конформізм (від лат. *conformis* – подібний, відповідний) – 1) пристосуванство, пасивне сприйняття норм і правил, панівних думок тощо, некритичне ставлення до загальників, тенденцій, авторитетів; 2) учення англіканської церкви.

Концепція (від лат. *conception* – розуміння, система) – певний спосіб розуміння, трактування певного предмета, явища, процесу, основний погляд на предмет, керівна ідея для систематичного висвітлення.

Координація (від лат. – з, разом і розташування в порядку) – узгодження, зв'язок, приведення у певну відповідність окремих елементів.

Копірайт (від англ. *copyright* – букв. право відтворення) – 1) знак охорони, застереження авторського права; 2) право автора якогось твору на авторське ім'я, право на його використання; авторське право.

Корекція (від лат. *correctio* – виправлення, поліпшення) – виправлення, поліпшення чогось (наприклад тексту).

Креативність – творчість як вид діяльності; спрямованість на творення позитивного в умовах вільного вибору і творчої свободи.

Критерій (від грец. *kriterion* – ознака) – ознака істинності, на підставі якої дається оцінка, пізнання, керування, оптимізація і т.д.

Критик (від грец. *Kritikos*) – 1) письменник, фахом якого є критика творів літератури і мистецтва; 2) особа, яка аналізує та оцінює дію, поведінку тощо інших людей.

Критика (від грец. *kritike* – здатність розрізняти) – 1) обговорення, аналіз із метою оцінити і виявити вади певного предмета чи явища; 2) негативна думка про щось; 3) аналіз та оцінка творів літератури та мистецтва.

Курсив (від нім. *kursiv* – скоропис) – похилий друкарський шрифт, подібний до рукописних літер; використовується для виділення частини тексту.

Курсова робота – робота студента, виконана як підсумок навчання на певному курсі. Сприяє розвитку ініціативи і самостійності, передбачає систематизацію, закріплення та розширення теоретичних знань студента, оволодіння навичками самостійної, теоретичної, експериментальної роботи, роботи з комп'ютерною технікою, користування літературними джерелами тощо.

Лекція (від лат. *lectio* – читання, *lego* – читаю) – 1) системний, послідовний виклад навчального матеріалу з будь-якого питання, теми, розділу, предмета, методів науки; 2) публічний виступ на будь-яку тему; 3) виклад певної дисципліни у вищих навчальних закладах під час усної розповіді викладача.

Логіка (від грец. *logike* – слово, поняття, розум, роздумування) – 1) наука про закони та форми мислення; 2) хід міркувань, побудова висновків; 3) внутрішня закономірність, зумовленість, (напр., логіка розвитку подій).

Магістр (від лат. *magister* – начальник, учитель; *magnus* – великий) – 1) освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліста, який здобувається на підставі кваліфікації бакалавра або спеціаліста шляхом поглиблення спеціальних умінь і знань, здатності використовувати нові знання для вирішення проблемних

професійних завдань у певних галузях; 2) титул деяких службовців у Стародавньому Римі.

Магістрант (від лат. *magistrandus* – навчаю) – особа, що склала екзамен на звання магістра, але ще не захистила дисертації. Магістерська робота – самостійне дослідження, виконане студентом на завершальному етапі навчання в університеті. Є кваліфікаційним документом, на підставі якого Державна екзаменаційна комісія визначає рівень теоретичної підготовки випускника, його готовність до самостійної роботи за фахом, приймає рішення про присвоєння кваліфікації.

Метод (від грец. *methodos* – спосіб пізнання) – спосіб досягнення мети, сукупність прийомів та операцій теоретичного, практичного освоєння дійсності, спосіб певним чином організованої людської діяльності. Методи можуть бути: аналогій, гіпотетичний, закономірності, ідеалізації, індукції і дедукції, виключень, класифікації, контрольних запитань, моделювання, «мозкової атаки», нормативний, відбору, парадоксу, проб, ранжування, синтезу, систематизації, спрощення, фокусування, формалізації, екстраполяції, емпатії тощо.

Методологія (від грец. *methodos* – спосіб пізнання і *logos* – вчення) – вчення про способи організації і побудови теоретичної і практичної діяльності людини.

Моделювання (від франц. *modeler* – ліпити, формувати) – метод пізнання явищ і процесів, що ґрунтується на заміні, теоретичній або експериментальній, об'єкта досліджень (оригіналу) подібним до нього (моделлю).

Моніторинг (від англ. *monitoring* – спостереження) – спостереження, оцінка і прогноз системи або її навколишнього середовища.

Монографія (від грец.: один і пишу) – наукове видання, присвячене дослідженню однієї теми чи проблеми, виконане одним (одноосібна монографія) чи кількома авторами (колективна монографія). Як правило, подається оригінальна концепція розуміння об'єкта, узагальнюється значний теоретичний і прикладний матеріал. Обсяг – не менше 100 сторінок.

Наука – сфера людської діяльності, функцією якої є вироблення і систематизація об'єктивних знань про дійсність; одна з форм суспільної свідомості. Наукова діяльність – інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань. Основними її формами є фундаментальні та прикладні наукові дослідження.

Наукова новизна – наукові результати, що оцінюються за такими критеріями, як: вперше отримано, удосконалено, здобуло подальший розвиток.

Наукова проблема – конкретне питання, що виникає, коли наявних знань не достатньо для вирішення конкретного завдання, і спосіб, за допомогою якого можна здобути відомі знання, невідомий.

Наукова робота – дослідження з метою одержання наукового результату.

Науковий напрям – сфера наукових досліджень наукового колективу, спрямованих на вирішення значних завдань у певній галузі наук.

Науковий працівник – вчений, який за основним місцем роботи та відповідно до трудового договору (контракту) професійно займається науковою, науково-технічною, науково-організаційною або науково-педагогічною діяльністю та має відповідну кваліфікацію незалежно від наявності наукового ступеня або вченого звання, підтверджену результатами атестації.

Науковий результат – нове знання, одержане в процесі фундаментальних або прикладних наукових досліджень та зафіксоване на носіях наукової інформації у формі звіту, наукової праці, наукової доповіді, наукового повідомлення про науководослідну роботу, монографічного дослідження, наукового відкриття тощо.

Науковий факт (від лат. *factum* – зроблене) – складова наукового знання, що відображає об'єктивні властивості речей і процесів, на основі яких визначаються закономірності явищ, вибудовують теорії, формулюють закони.

Науково-організаційна діяльність – діяльність, що спрямована на методичне, організаційне забезпечення та координацію наукової, науково-технічної та науково-педагогічної діяльності.

Науково-педагогічна діяльність – педагогічна діяльність у вищих навчальних закладах та закладах післядипломної освіти III–IV рівня акредитації, пов'язана з науковою та (або) науково-технічною діяльністю.

Науково-педагогічний працівник – вчений, який за основним місцем роботи займається професійно педагогічною та науковою або науково-технічною діяльністю у вищих навчальних закладах та закладах післядипломної освіти III–IV рівня акредитації.

Науково-прикладний результат – нове конструктивне чи технологічне рішення, експериментальний зразок, закінчене випробування, розробка, яка впроваджена або може бути впроваджена у суспільну практику. Науково-прикладний результат може бути у формі звіту, ескізного проекту, конструкторської або технологічної документації на науково-технічну продукцію, натурного зразка тощо.

Науково-технічна діяльність – інтелектуальна творча діяльність, спрямована на одержання і використання нових знань у всіх галузях техніки і технологій. Її основними формами (видами) є науково-дослідні, дослідно-конструкторські, проектноконструкторські, технологічні, пошукові та проектно-пошукові роботи, виготовлення дослідних зразків або партій науково-технічної продукції, а також інші роботи, пов'язані з доведенням наукових і науково-технічних знань до стадії практичного їх використання.

Неопублікований документ – не поданий для широкого (публічного) використання документ. Об'єкт (від лат. *objectus* – предмет) – 1) зовнішній світ, що існує поза нами, незалежно від нашої свідомості і є предметом пізнання, практичної дії суб'єкта; 2) предмет, явище, на які спрямована якась діяльність (напр., об'єкт дослідження) тощо.

Об'єктивність – 1) принцип пізнання, що ґрунтується на визнанні дійсності в її реальних закономірностях і загальних формах; відповідність об'єктивній дійсності, неупередженість; 3) причетність до об'єктивного пізнання.

Огляд (науковий) – науковий документ, що містить систематизовані дані з певної тематики, отриманий в результаті аналізу першоджерел і призначений для ознайомлення із сучасним станом певних наукових проблем і перспективами їх розвитку. Аналітичний огляд містить критичну оцінку інформації, поданої у досліджуваних матеріалах; реферативний огляд існує у вигляді реферату з використанням низки первинних документів; тематичний огляд складений на підставі аналізу первинних матеріалів, об'єднаних однією темою.

Опонент (від нім. *opponent* і лат. *opponens* – той, що протиставляє, заперечує) – фахівець, який спростовує чи заперечує твердження доповідача, супротивника у диспуті.

Оригінал (науковий) (від франц. *original* і лат. *originalis* – походження) – 1) рукописний або друкований документ, підписаний автором або керівником відповідної установи, організації.

Пам'ять – здатність до відтворення минулого досвіду, одна з основних здатностей нервової системи, що дозволяє тривалий час утримувати інформацію про події навколишнього світу та реакції організму.

Патент (від лат. *patens* – відкритий, явний) – 1) свідоцтво, яке видають винахідникові для засвідчення його авторства та виключних прав на винахід; 2) документ, що надає якимсь право або привілей.

Плагіат (лат. *plagio* - викрадаю) – зумисне привласнення авторства на чужий твір (літератури, живопису, науки тощо) в цілому або його частини. Особа, що постраждала від плагіату, має право на цивільно-правовий захист авторства, зокрема на відшкодування збитків, публікації в пресі про допущене порушення.

План (від лат. *planum* – площина) – система взаємопов'язаних завдань, що визначають строки, порядок і послідовність виконання програм, окремих робіт, операцій; порядок, послідовність викладу матеріалу.

Повідомлення – форма, в якій передається інформація в процесі комунікації; впорядкована послідовність відомостей (даних), призначена для передачі в комунікативно-інформаційному процесі (зокрема й науковому).

Поняття – форма мислення, що забезпечує пізнання сутності явищ, процесів, узагальнення їх ознак.

Порівняння – метод пізнання дійсності, покликаний встановити спільні й відмінні параметри між процесами, явищами, об'єктами.

Постулат (від лат. *postulatum* – вимога) – твердження, яке при побудові наукової теорії сприймають без доказів як вихідне.

Пояснення – з'ясування особливостей ситуації, розкриття мотивів, причин певних процесів, явищ, подій.

Правило – умова, якої необхідно дотримуватися, виконуючи певну дію.

Прикладні наукові дослідження – наукова і науково-технічна діяльність, спрямована на одержання і використання знань для практичних цілей.

Принцип (від лат. *principium* – начало, основа) – вихідний пункт теорії; те, що становить основу певної сукупності знань. Існують принципи: загального зв'язку, ієрархії, нормативності, оптимальності, розвитку, системності, управління, формалізації, цілісності та ін.

Проблема (від грец. *problema* – задача) – знання про незнання, питання чи комплекс питань, що виникають у процесі пізнання і вимагають відповіді; у широкому значенні – складне теоретичне або практичне питання, яке потребує вивчення і вирішення; у науці – суперечлива ситуація, що виступає у вигляді різномірних позицій у поясненні певних явищ, об'єктів, процесів і вимагає адекватної теорії для її вирішення.

Прогноз (від грец. – передбачення) – ймовірне науково обгрунтоване судження про перспективи, можливі ситуації, становище того чи іншого явища у майбутньому, про альтернативні шляхи і терміни їх здійснення.

Програма (від грец. *programma* – оголошення, розпорядження, указ) – план діяльності; виклад основних положень і цілей діяльності політичних партій тощо; короткий виклад змісту навчальної дисципліни; упорядкована послідовність дій для ЕОМ, що реалізує алгоритм вирішення певних задач.

Реальність (від лат. *realis* – дійсний) – те, що існує насправді; об'єктивна реальність; все існуюче, тобто матеріальний світ і всі його ідеальні продукти. Критерієм реальності об'єктів, процесів, подій, фактів, явищ, властивостей і т.д. виступає суспільна практика.

Резюме(від франц. *resume*) – короткий виклад основного змісту доповіді, дискусії тощо.

Реферат (від лат. *refero* – повідомляю) – стислий письмовий або усний публічний виклад змісту однієї або кількох наукових праць, що стосуються певної проблеми чи літературного твору. Різновид – автореферат, тобто короткий виклад положень наукового дослідження, власної праці, зокрема наукової чи літературної; стислий переказ її концепції з характеристикою методів і методики дослідження, зроблений письмово самим автором. Як правило, подається разом із дисертацією і публікується окремою брошурою.

Реферативний журнал – періодичне видання довідково-бібліографічного характеру, що містить інформацію про новітні досягнення з відповідних галузей знань, стисло передає основний зміст окремих видань, статей, електронних джерел тощо.

Риторика (від грец. *rhethorike* – ораторське мистецтво) – наука красномовства.

Самостійна робота – навчальна діяльність студентів, спрямована на вивчення й оволодіння матеріалом навчального предмета без безпосередньої участі викладача.

Семинар (від лат. *seminare* – розсадник) – форма групових занять із певної дисципліни або теми при активній участі слухачів, студентів, учнів.

Символ (від грец. – знак, пізнавальна прикмета) – ідея, образ або об'єкт, що має власний зміст і одночасно подає в узагальненій, нерозвиненій формі дещо інший зміст.

Симпозіум (від лат. *symposium*, грец. *symposion*) – 1) нарада з певного питання; 2) у стародавніх греків і римлян – бенкет з музикою, розвагами, бесідою.

Синтез (від грец. *synthesis* – складання) – об'єднання раніше виокремлених частин у ціле, в якому протиріччя і протилежність послаблюються або знімаються.

Система (від грец. *Systema* – утворення) – сукупність елементів, що перебувають у певних зв'язках один із одним і з середовищем, утворюючи при цьому певну цілісність, єдність.

Систематизувати – приводити в певну систему, розташовувати у визначеному порядку, встановлювати певні закономірності.

Системний підхід – принцип пізнавальної і практичної діяльності, що ґрунтується на системному відображенні дійсності.

Ситуаційний підхід – аналіз результатів функціонування системи у різних ситуаціях, вивчення динаміки зміни цих результатів. Слово ключове – слово або словосполучення, що найбільш повно відображає зміст і суть наукової праці або її частини.

Спостереження – метод пізнання дійсності, який ґрунтується на безпосередньому сприйнятті процесів, явищ, об'єктів за допомогою органів чуття, без втручання їх у буття дослідника.

Стандарт (від англ. *standard* – норма, зразок, мірило) – в широкому значенні: зразок, еталон, модель; нормативно-технічний документ із стандартизації, що встановлює комплекс норм, правил, вимог до об'єкта стандартизації, затверджується компетентним органом.

Статистика (від лат. *status* – держава) – вид суспільної діяльності, спрямований на отримання, обробку й аналіз інформації, що характеризує політичні закономірності суспільства в усьому різноманітті, у нерозривному зв'язку з якісним змістом; галузь суспільних наук, де подаються загальні питання виміру й аналізу масових кількісних відношень і взаємозв'язків.

Стиль (від лат. *stilus*, грец. *stylos* – паличка для письма) – 1) індивідуальна манера, своєрідні ідейно-художні особливості митця; 2) функціональний різновид літературної мови (напр., науковий, художній, публіцистичний тощо); 3) особливості мовлення, побудова мовлення згідно з нормами синтаксису тощо.

Структура (від лат. *structura* – побудова, розміщення) – упорядкованість відношень, що зв'язують елементи системи і сприяють її рівновазі; спосіб організації системи, тип зв'язків.

Судження – розумова дія, що реалізує ставлення мовця до змісту висловлюваного.

Схема (від грец. schema – вид, форма) – 1) умовне креслення, що розкриває принцип побудови або функціонування чого-небудь; 2) зображення або опис у загальних рисах; попередній план; 3) абстрактне, спрощене зображення чого-небудь, загальна готова формула.

Талант (від грец. talantos – вага, терези) – 1) у Стародавній Греції – вагова й грошово-вагова одиниця; 2) природна обдарованість людини, здібність до творчої діяльності.

Творчість – діяльність, що сприяє появі нової якості; виявляється у будь-якій сфері (науковій, художній, політичній, комунікаційній, науково-технічній і т.д.), де створюється, відкривається, віднаходиться щось нове.

Теза (від грец. thesis – положення, твердження) – коротко сформульовані основні положення доповіді, лекції, повідомлення, монографії, дисертації.

Тезаурус (від грец. thesauros – скарб) – 1) тип словника, що подає лексичний склад мови в повному обсязі; 2) в інформатиці – повний систематизований набір даних у будь-якій сфері знання, що дозволяє людині або обчислювальній машині орієнтуватися в ній.

Тема (від грец. thema – основа, положення) – предмет судження, зображення, дослідження, обговорення (напр., тема дисертації, лекції і т.д.), наукове завдання, що належить до конкретної галузі наукового дослідження.

Тенденція (від лат. tendere – спрямовую) – напрямок розвитку будь-якого явища або процесу, певні зміни неоднозначного характеру.

Теорія (від грец. theoria – розгляд, міркування, вчення) – система достовірних знань про дійсність, що описує, пояснює, передбачає явища конкретної предметної галузі.

Термін (від лат. terminus – межа, кордон) – слово або словосполучення, що має точно позначити поняття і його зв'язки з іншими поняттями в межах певної сфери.

Тест (від англ. test – випробування) – завдання, що має коротку стандартну форму і за допомогою результатів якого можна судити про психофізіологічні та інші характеристики особистості або робити короткі соціологічні висновки.

Транслітерація – передача тексту й окремих слів, які записані однією графічною мовою, засобами іншої графічної системи, тобто передача однієї писемності літерами іншої.

Упорядкування – авторська праця, що полягає в доборі, систематизації, обробці матеріалів для включення в збірник. Якщо збірник включає твори, що охороняються авторським правом, упорядник здобуває право на нього за умови дотримання прав авторів цих творів.

Факт (від лат. factum – здійснене, виконане) – поняття, що означає наявність певної реальності, на протипагу вигаданому, уявному; у методології

науки – одиниця емпіричного знання, що співвідноситься з гіпотезою і теорією). У звичайному вживанні – синонім поняття істина, подія, результат. В науці – знання, достовірність якого доведена; особливого виду пропозиції, що фіксують емпіричні знання (найчастіше в логіці й методології науки).

Фактор (від лат. *factor* – той, що робить) – чинник, рушійна сила, причина певного явища, процесу.

Феномен (від грец. *phainomenon* – те, що з'являється) – 1) явище, в якому спостерігається певна суть; 2) рідкісне, незвичайне явище або видатна, виняткова людина.

Фіксація, фіксування (від франц. *fixation* – закріплення, установлення) – запис, реєстрація, установлення чого-небудь.

Формула (від лат. *formula* – образ, вид) – 1) точне загальне визначення певного правила, закону тощо; узагалі будь-яке визначення, виражене стисло; 2) матем., фіз. – сукупність величин, виражених числами та літерами і пов'язаних між собою за допомогою спеціальних знаків (напр., алгебраїчна формула).

Фрагмент (від франц. *fragment* – уламок, шматок) – уривок певного тексту чи твору (в науці, мистецтві, літературі тощо).

Фундаментальні наукові дослідження – науково-теоретична та (або) експериментальна діяльність, спрямована на одержання нових знань про закономірності розвитку природи, суспільства, людини, їх взаємозв'язку.

Цитата (від нім. *zitat*, від лат. *cito* – наводжу, проголошую) – буквально відтворені фрагменти чужої промови, вислову чи статті для підтвердження власного погляду, полеміки з цитованим автором.

Шифр (від франц. *chiffre* – цифра) – у бібліотечній справі – умовне позначення місця книги на бібліотечних полицях, документальних матеріалів – у книгосховищі.

Шкала (від нім. *skala* і лат. *scalae* – драбина) – 1) у вимірювальних приладах – лінійка (або циферблат) із поділками; 2) низка величин у висхідному чи низхідному порядку; 3) перен. – про певні зіставлювальні явища, поняття, властивості.

Школа (від лат. *Schola*, грец. *schole* – дозвілля, учена бесіда) – 1) навчально-виховний загальноосвітній заклад; 2) напрям у науці, мистецтві, літературі, суспільно-політичній думці, що ґрунтується на спільних поглядах, принципах тощо; 3) перен. – набуття певного досвіду і сам набутий досвід.

Шриффт (від нім. *schrift* – писати) – 1) написання, накреслення літер; 2) полігр. – комплект літер, розділових, математичних та інших знаків, які використовують при набиранні текстів для друку.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бабайлов В.К. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Харків. нац. автомоб. дорож. ун-т. Харків : 2019. 148 с.
2. Бхаттачарджи А., Ситник Н. Методологія та організація наукових досліджень: дослідження в соціально-економічних науках : навч. посіб. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : НТУУ «КПІ ім. Ігоря Сікорського», 2022. 173 с. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/49231/1/Metodolohiia_orhanizatsiia_naukov_ykh_doslidzhen_2022.pdf.
3. Вихрущ В. О., Козловський Ю. М. Методологія та методика наукового дослідження: підручник. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2020. 335 с.
4. Галян О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч.-метод. видання. Луцьк: Вежа-Друк, 2021. 26 с.
5. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Методологія та організація наукових досліджень: підручник. Харків : НЮАУ, 2019, 368 с.
6. Дубницький В. І., Науменко Н. Ю., Федулова С. О. Методологія наукових досліджень в інформаційній економіці: навч. посіб. / заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Дубинського В. І.; Держ. ВНЗ «Укр. держ. хім.-технол. ун-т». Дніпро: ДВНЗ УДХТУ, 2019. 443 с..
7. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ, 2016. 17 с.
8. Євтушенко М., Хижняк М. Методологія і організація наукових досліджень. Підручник. К. 2019. 350 с.
9. Корягін М. В., Чік М. Ю. Основи наукових досліджень. Навчальний посібник. 2-ге вид.. К.: Алерта, 2019. 492 с.
10. Мальська М., Паньків Н. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Львів: Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 226 с.
11. Медвідь В., Данько Ю, Кобилянська І. Методологія та організація наукових досліджень (у структурно-логічних схемах і таблицях). Суми: Університетська книга, 2020. 219 с.
12. Носачова Ю., Іваненко О., Радовенчик Я. Основи наукових досліджень. К.: Кондор, 2020. 132 с.
13. Міжнародні економічні відносини: магістерський курс: Навчальний посібник / Зелінська О.М., Лютак О.М., Баула О.В., Галазюк Н.М., Корольчук Л.В., Урбан О.А. Луцьк: видавництво «Герен», 2023. 328с.
14. Основи наукових досліджень: навчальний посібник / О.М. Сінчук, Т.М. Берідзе, М.І. Барановська, О.В. Данілін, Д.О. Кальмус. Кременчук: ПП Щербатих О.В. 2022. 196 с. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/47228/1/OND-2022.pdf>.
15. Основи наукових досліджень : навч. посіб. / О. В. Єрмошкіна, О. В. Крилова, О. І. Замковий, Н. В. Антипенко; М-во освіти і науки України, Нац. техн. ун-т «Дніпровська політехніка». Дніпро: Журфонд, 2022. 227 с.

16. Бруханський Р. Ф. Методологія наукових досліджень : навч. посіб. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2022. 208 с.

Допоміжна

17. Про науково-технічну інформацію: Закон України від 25.06.1993 № 3322-ХІІ. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3322-12>.

18. Про наукову і науково-технічну діяльність. Закон України від 26.11.2015 № 848-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.

19. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-УІІ. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

20. Сусликов Л.М., Студеняк І.П. Презентація наукових результатів: Навч. посібник. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2019. 300 с.

21. Лютак О.М., Баула О.В., Небаба Н.О., Федоренко О.В., Грицай О.В. Моделювання впливу еколого-економічних факторів на зростання ВВП країн. Актуальні проблеми економіки. № 7 (277), 2024. С. 143-151. DOI: 10.32752/1993-6788-2024-1-277-143-151

22. Hair J. F., Page M., Brunsveld N. Essentials of Business Research Methods. 4th Edition. New York: Routledge, 2019. 520 p.

23. Baula, O., Liutak, O., Galaziuk, N., & Zelinska, O. Simulation of the Influence of the Investment Environment on the Formation of an Attractive Macro Space of the Economy of Ukraine. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2024. 5(58). 303–313. <https://doi.org/10.55643/fcaptop.5.58.2024.4493>

24. Навчально-методичний посібник з навчальної дисципліни «Організація та методологія наукових досліджень» / уклад.: Данильян О. Г., Дзьобань О. П. Харків : Право, 2023. 31 с.

25. Максютя М., Соколова О. Філософія науки: гуманітарно-педагогічний синтез: монографія. Херсон: ОЛДІ-плюс, 2020. 307.

26. Енциклопедія соціогуманітарної інформології / координатор проекту та заг. ред. проф. К. І. Беляков. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Т.2. 436 с.

27. Філософські проблеми наукового пізнання: навчально-методичний посібник для здобувачів освітньо-наукового рівня вищої освіти / П. В. Квіткін, О. П. Дзьобань, О. Ю. Панфілов, Р. В. Гула та ін. Харків: ХНУПС, 2021. 228 с.

Інформаційні ресурси

1. Репозитарій ЛНТУ. URL: <https://lib.lntu.edu.ua/uk>.

2. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua>.

3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>.

4. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL: <http://www.nplu.org/>.

5. Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.

О 75

Організація наукових досліджень [Текст] : Методичні вказівки до виконання самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти освітньої програми «Міжнародні економічні відносини» галузі знань 29 Міжнародні відносини спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини денної та заочної форм навчання/ уклад. О.В. Баула. Луцьк: ЛНТУ, 2026. 37 с.

Комп'ютерний набір та верстка

О.В. Баула

Редактор

О.В. Баула

Підп. до друку «___» _____ 2026 р. Формат 60x84/16. Папір офс.
Гарн. Таймс. Ум. друк. арк. 2,3.
Тираж прим.

43018, м. Луцьк, вул. Львівська, 75
Друк – ЛНТУ